De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE**, Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE** van **De Heraut**, Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 21 April 1889. N°. 591.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden *f* 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureel 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren. Postdirecteuren enz. en aan het Bureel, Warmoesstraat 106, te Amsterdam.
Advertentiën: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elken regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

„Die de dooden levend maakt!"

[PAASCHFEEST].

> God, die de dooden levend maakt en roept de dingen die niet zijn, alsof ze waren.
> Rom. 4 : 17.

Na het „Volbracht" dat van Golgotha klonk, toen de Man van smarten zijn geest in 's Vaders hand bevolen en den levensadem uitgeblazen had, ging zijn ziel op het eigen oogenblik in het Paradijs in, en toch ging hij tegelijk in den Dood, om eerst op den derden morgen uit die omklemming des Doods te worden losgemaakt.

Dit schijnt raadselachtig; en hoe, zoo vraagt ge allicht, kon *beide* tegelijk bestaan, én dat hij den bekeerling aan het kruis een: „Heden zult ge *met mij* in het Paradijs zijn!" toeriep, en alzoo zelf dien eigen dag in het Paradijs binnentoog, én dat toch zijn sterven op Golgotha een volkomen wezenlijk *sterven* was; een buit des *Doods* worden; *zóó* dood, dat er straks op den Paaschmorgen een wezenlijke *Opstanding*, een weer *ten leven* uit den Dood komen, en geen schijnvertooning, volgen kon?

Was Jezus dan, zoo komt ons onwillekeurig de vermetele vraag op de lippen, *was Jezus dan dood in het Paradijs?*

En nu, hoe wondersprenkig het ons bij het eerste hooren ook in de ooren klinke, en hoe geneigd we ook zijn mogen, om zulk zeggen als ongerijmd te verwerpen, toch schuilt juist in dit schijnbaar ongerijmde de oplossing van het Paaschmysterie.

Ja, waarlijk, Immanuël was van het oogenblik af dat hij op Golgotha den adem uitblies totdat op den derden morgen Gods engel zijn graf ontsloot, *dood in het Paradijs*.

Of, om het nog sterker uit te drukken, *dood zijn* is voor wie in gemeenschap met het Eeuwige Wezen sterft, *een zijn in het Paradijs*.

Alle gezaligden, die ons in den Dood voorgingen en in vrede met hun God ontsliepen, zijn nog in den Dood juist omdat ze in het Paradijs zijn; en als in de ure die komt *de dooden* de stem van den Zone Gods zullen hooren en zullen opstaan, dan zijn met die *dooden* geen andere personen bedoeld dan juist die in den Heere ontslapenen, die nu sinds hun sterven in het Paradijs zijn en in het Paradijs de ure hunner opstanding en volkomene verlossing verbeiden.

Immers hoe godzalig iemand ook afsterft toch blijft zijn sterven een ingaan in den Dood, en wordt aan zijn persoon dat ontzaglijke geweld aangedaan, dat de twee deelen van zijn wezen uiteen worden gescheurd, het lichaam hem van zijn ziel wordt losgerukt, en hij nu voort moet bestaan in een toestand van beroofdheid; enkel ziel, hij die als mensch geroepen en bestemd was, om te bestaan naar ziel en lichaam.

En dit nu is de Dood. Het losscheuren van den levensband die naar goddelijke ordinantie door scheppende Almachtigheid gelegd was. Een lichaam, dat niets is dan een hoopke stof, zóó te bewerktuigen, dat het tot orgaan voor de ziel kon dienen, en de ziel, die geestelijk is, zóó te bewerken dat ze in dit stoffelijk kleed zich het heerlijkst openbaren kon, en die beide nu ziel en lichaam in de gloeihitte der Liefde Gods zoo saam te smeden dat beide saam één wezen, het wezen van den *mensch*, vormden, dat is het scheppingswonder waarvan het Paradijsverhaal ons meldt, dat God den mensch schiep uit het stof der aarde en in zijn neusgaten inblies den adem des levens, en dat zoo de mensch werd tot een levende ziel.

Maar is dit zoo, dan moet er ook niets ontzettenders zijn, dan dat die beide weer uiteen worden gewrongen en gescheurd, dat het ontzielde lichaam op de ééne plek ligge en de van haar lichaam beroofde ziel elders zij. Dan is dat uiteengescheurd worden ons sterven, en dat voortbestaan in een toestand van gescheidenheid de Dood. De dood voor het lichaam, dat gescheiden van zijn ziel, in het graf rust, en de dood voor de ziel, die gescheiden van haar lichaam in het Paradijs verkeert. Want geef aan die ziel zoo rijke genieting ge wilt, en in het denkbeeld van Paradijs tintelt die genieting mildelijk, toch blijft de ziel beroofd, toch blijft ze van de wederhelft van haar wezen vervreemd, toch derft ze wat ze niet kan derven om tot eere en heerlijkheid te komen. En daarom roepen de gewasschenen in het bloed des Lams uit dat Paradijs: *Hoe lange, Heere!* Want in dat Paradijs blijft de dorst naar rijker heerlijkheid hen verteren. Ze dorsten, om weer volle *mensch* te worden. Ze voelen heimwee naar dat lichaam dat bij hun wezen hoort. En zoolang dat toeft, en de graven niet geopend worden, blijft de Dood ook hen omklemmen. De Dood die voor de ziel juist in dat gescheiden zijn van het lichaam schuilt.

Wel is er een nog vreeslijker dood, die niet alleen den band losscheurt tusschen ziel en lichaam, maar ook, ontzettender nog, den band losrukt tusschen de ziel en haar God. Dan als de ziel niet maar door den Dood omklemd wordt, maar zelve dood is. Doch hier spreken we thans niet van. Er zij geen verwarring. Die innerlijke dood is voor Gods kinderen reeds in hun wedergeboorte weer opgeheven, toen God in Christus hun ziel weer met zijn Eeuwig Wezen in verband zette. En al wie in het *Paradijs* ingaat heeft juist daarin zijn Paradijs, dat zijn ziel de gemeenschap met den Eeuwige smaakt, maar ook juist daarin *zijn dood*, dat hij die gemeenschap smaakt in een onnatuurlijken toestand, in een staat van afgescheidenheid en berooving, enkel ziel, van de wederhelft van zijn wezen afgescheurd, en dus niet in vollen zin *als mensch*.

Gelooft ge nu waarlijk met het hart en belijdt ge met den mond, dat de Zone Gods, om een waarachtig (d. i. wezenlijk) rechtvaardig mensch te kunnen zijn, uw menschelijke natuur aannam, en dat hij in alles, uitgenomen de zonde, u gelijk is geworden, dan spreekt het vanzelf, dat ook de mensch Christus Jezus geen anderen dan dezen zelfden dood onderging en door dien dood in geheel dien zelfden toestand wierd ingebracht.

Want zegge nu niemand: Wat was dien heiligen Jezus aan dat lichaam des stofs gelegen? Wat kon dit afdoen aan den gelukstaat zijner heerlijkheid? Immers zulk zeggen vernietigt uw Paaschjubel, doordien het de beteekenis der Opstanding van Jezus verkleint en geringschat. Dat is niet geestelijk, maar ongeestelijk gesproken. God zelf immers heeft de ordinantie des lichaams voor zijn mensch verordineerd. God zelf heeft den mensch tweedeelig uit ziel en lichaam geschapen. Het is Gods wil en wijsheid dat er zonder inwoning in het lichaam geen volheid, geen rijke ontplooiing van het menschelijk wezen kan zijn. En daarom, het is niet uw believen, maar het believen van uw Heere en Schepper, dat er voor wie mensch is, geen volkomen geluk bij gemis en derving van het lichaam kan bestaan. Het lichaam moet er eeuwig bij wezen, zal er in een mensch heerlijkheid kunnen schitteren. En nu *mensch* wierd ook Immanuël, en derhalve die wet zijns Gods gold ook voor hem.

Sta het u dus klaar voor oogen, wat er geschied is. Eerst bij Bethlehem; toen op Golgotha; straks bij de Opstanding. Deze drie toch hangen saam.

Toen het Woord, dat God en bij God was, vleesch wierd, ontving de Zone Gods niet enkel een menschelijke ziel, maar *beide* de deelen van ons menschelijk wezen, en dus ook een menschelijk lichaam, en het was de scheppingsdaad van Gods Almacht, die ook voor hem deze ziel en dit lichaam zoo inceenvlocht en één maakte, dat hij als mensch naar deze beide deelen van zijn wezen bestond.

Op Golgotha nu wierden ook bij Jezus deze beide deelen van zijn wezen vaneengescheurd. Ziel en lichaam, die saamgevlochten in de kribbe van Bethlehem lagen, wierden door den Dood op Golgotha uiteengerukt. Zoo onderging hij tegennatuurlijk geweld. En dat met zulk een gevolg, dat nu het lichaam van Jezus ontzield was en apart bestond, en zijn ziel ontlichaamd was en afzonderlijk in toestand van berooving verkeerde. *Ontkleed*, gelijk Paulus het in 2 Cor. 5 vs. 4 in zinrijke beeldspraak uitdrukt. Gevolg hiervan was dus, dat zijn lichaam nu dood was, omdat het van zijn ziel was gescheiden, en dat zijn ziel in banden des Doods lag, omdat ze losgescheurd was van zijn lichaam. Tot dusver was waar Jezus' lichaam was, ook zijn ziel, en waar zijn ziel was ook zijn lichaam. Nu niet meer. Ziel en lichaam doorliepen van nu aan elk een eigen historie, ondergingen een eigen lot. Het lichaam, ontdaan van de ziel, wierd in het graf gelegd, en de ziel, beroofd van haar lichaam, ging in in den voorloopigen, maar toch altoos gedempten gelukstaat van het Paradijs.

Maar hierbij kon het niet blijven. Dat is naar Gods ordinantie 's menschen bestemming niet. De ziel alleen is niet de volle mensch. Ook voor Jezus was het dit niet. De ziel moest haar lichaam terug hebben. En zoo moest door de hereeniging van beide, én ziel én lichaam uit den toestand des Doods in dien van heerlijkheid overgaan.

En dit nu is uw Paaschjubel, dit de Psalm der Opstanding, dit het verrijzen van Immanuël, dat op den derden morgen Jezus, die naar de ziel in het Paradijs was, weer uit dat Paradijs is uitgeleid, weer met dat in het graf gelegde lichaam in gemeenschap is gebracht, met dat lichaam weer in het wezen zelf door goddelijke Almacht voor eeuwig is saamgestrengeld, en dat zoo de mensch Christus Jezus, naar ziel en lichaam beide, de macht van den Dood ontbond en overwon.

Geheel ditzelfde zal eens met al Gods kinderen geschieden. Nu nog verkeeren alle gezaligden die ons voorgingen in dien staat van ontlichaming, van berooving, van gescheidenheid; wel in het Paradijs om het zoet der gemeenschap met hun God te genieten; maar toch nog in banden des Doods. Tot eens ook voor hen de ure komt, die voor Jezus reeds met den derden morgen daagde, dat Gods engelen ook over hun graven zullen zweven, ook hun zielen uit het Paradijs zullen uitgaan, om zich te hereenigen met hun lichaam, en ook zij weer in de volheid en geheelheid van hun menschelijk wezen, naar ziel en lichaam beide, na algeheele overwinning van den Dood, in ongestoorde heerlijkheid zullen ingaan.

Maar Jezus blijft de eersteling. Bij hem greep dit wonder het eerst plaats. De anderen blijven nog altoos ten deele onder den Dood. Hij is reeds op den derden morgen geheel en ten volle uit de macht van den Dood uitgegaan. Bij de uitzonderingen die ge aan Mozes en Elia kondt ontleenen, houden we ons thans niet op. Hier ligt een mysterie, waarover de Heere ons het volle licht niet liet opgaan. Maar vast staat dat de heilige apostel Paulus den Christus *den eersteling noemt dergenen die ontslapen zijn*. En in hem wacht aan al Gods kinderen gelijk verblijden, maar aan een iegelijk in zijn orde: De eersteling Christus, en dan na een pauze van eeuwen, degenen die van Christus zijn bij zijn wederkomst; onverschillig of ze ontaliepen in de dagen van Noach en Abraham, of nu wegsterven om ons heen.

Hoe ook bezien, de zin en bedoeling der Opstanding vindt dus zoo voor Jezus als voor ons haar hoogtepunt in het wondere feit, dat een eens door den dood uiteengescheurd wezen, door Gods Almachtigheid weer in oorspronkelijken staat hersteld wordt.

De Dood scheurt ziel en lichaam, die saamhooren, uiteen. In de Opstanding voegt God door zijn Almachtigheid die ziel en dat lichaam weer saam; en nu zóó dat ze niet meer vaneen te scheuren zijn. „De Dood heerscht niet meer over hem."

Vandaar dan ook dat de heilige apostel Paulus ons dat wonder der Opstanding alzoo omschrijft: dat er in werkte *„de uitnemende grootheid van de kracht Gods, naar de werking der sterkte zijner macht, die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij hem uit de dooden heeft opgewekt"* (Ef. 1 : 19, 20); en dat hij, aan de kerk van Rome schrijvende, deze opwekking van Christus rechtstreeks in verband zet *met het werk der oorspronkelijke schepping* (Rom. 4 : 17—23).

De klaarblijkelijkheid hiervan springt thans in het oog. Het wierd doorzichtig.

God de Heere, „die de dingen die niet zijn roept alsof ze waren", is dezelfde, zegt Paulus, „die de dooden levend maakt." In het eerste *Schepper*, in het tweede *Herschepper*.

Nu spreekt de scheppingsmacht des Heeren juist het wonderbaarst in dat leggen van de oorspronkelijke banden. Van den band die de ziel met God, van den band die lichaam en ziel saamvereenigde. Dat was het scheppen van het wonderbare leven. Eerst toen ziel en lichaam saam waren gesmeed, *leefde* de mensch, of gelijk Mozes schrijft: alzoo wierd de mensch tot een *levend* wezen (nêfes).

Hierin, in het leggen van dien wonderen band, blinkt de glorie van den Schepper. Daarin is zijn majesteit en zijn eere. Eerst zoo ontving heel de schepping haar kroon.

Doch nu komt de Dood, de ontzettende Dood tusschen beide, en scheurt uiteen wat God saamsnoerde. Niet alsof de Dood een zelfstandige macht buiten of tegenover God ware. Integendeel, ook de Dood is kracht Gods; maar evenals de veer die ge opwondt en die breekt, u in het gezicht slaat en wondt, door kracht die ge er zelf in gelegd hadt, zoo ook is de Dood bij God. Het is goddelijke levenskracht die in haar tegendeel omslaat, en juist daarom zoo ontzettend is in haar vernielen. God legde in zijn schepping den band tusschen lichaam en ziel alzoo, dat hij lossspringen *kon*, en lossspringen *moest*, zoodra de mensch den band tusschen zijn ziel en zijn God liet springen. Dit juist was het gespannene van den toestand dat God in zijn schepping die ontzaglijke krachten inceenzette, en nu aan den mensch de stift in handen gaf, die, zoolang hij recht wierd gehouden, alles behield, maar ook, zoo de mensch haar in arren moede scheef draaide, plotseling al die krachten uit heur verband liet springen en ze vernielend tegen zijn wezen liet opslaan.

Zoo was het in heel de schepping één ontzaglijk, één machtig, wonderbaar inceengezet werktuig, en feitelijk lag in Adams wilskeus de kleine schroef, waarmeê de werking van dit heelal recht kon gehouden, of in zelfvernieling om moest slaan.

De mensch nu boog die stift van God af. En toen kwam de zelfvernieling. Dat was de Dood. Een dood dien hij ten leste ook door zijn eigen wezen moest voelen snijden, als ook ziel en lichaam hem stond te worden uiteengerukt.

Maar ziehier nu de Herschepping in al haar heerlijkheid.

Terwijl gij, o, mensch, nu heel dat raderwerk door uw dwaasheid vernield hebt, en alle krachten der losgewoelde schepping met oorverdoovend gekraak tegen elkander in en vernielend op u aanhouden, tot ge ten leste zelf er machteloos onder bezwijkt, komt nu de Hersteller, de Herschepper, de Reformeerder, Hij, de Heere uw God, en spreekt een: *Tot hiertoe en niet verder*, en stuit die woedende zelfvernieling door de mysterieuse kracht die er in het denkbeeld van *Opstanding* ligt.

Hij die eens zoo wonder schiep, legt nogmaals dezelfde scheppende Almacht te werk. Door Hem waren eens ziel en lichaam saamgesnoerd, toen ze nog gedeeld lagen. Hij, uw God, bezit nog de macht om dit weer te doen, en nogmaals ziel en lichaam, na haar uiteenscheuring weer saam te vereenigen. Hij die spreekt en het is er, die gebiedt en het staat er. Die eens bond, kan weer verbinden. Zie, daar verrijst de Christus uit de grafspelonk, en in hem *is* het wonder volbracht.

Maar hoe?

Niet door *nieuwe* Schepping; dat ware lichter geweest. Neen, maar door het gebrokene te heelen, het gescheurde weer saam te voegen. En merk er op, hoe wonderbaar dit toegaat. Den mensch, zoo seiden we bij manier van vergelijking, was de stift in handen gegeven, die over het behoud of de zelfvernieling zou beslissen. Hij schoot die stift van God af, en de schriklijkste zelfvernieling volgde. En zie nu is hier de tweede Adam. Aan diens hand geeft God de scheef getrokken stift over. Hij trekt die recht. En nu komt de herschepping uit de zelfvernieling. Weer van uit het zedelijk middelpunt van 's menschen wils-

---

Een twist in 1704.

II.

Het optreden des kerkeraads heeft de gemeente nieuwsgierig gemaakt naar hetgeen er gaande is. Behalve bij de ouderlingen en diakenen informeert men, de een bij Ds. Hattinga, de ander bij Ds. Van Leeuwen. Allerlei geruchten komen in omloop. Langzamerhand weet iedereen, dat Ds. Hattinga zijn ambtgenoot verschillende »kwade of valsche stellingen" ten laste legt. De spanning, welke tusschen de predikanten heerscht, deelt zich aan de wederzijdsche vrienden mede. De ontroering en ontstichting in de gemeente nemen toe. Eenige »vredelievende en verstandige" lidmaten dragen rouw over de scheure, waarmede de gemeente des Heeren bedreigd wordt en zinnen op een middel ter voorkoming dezer schade. Doch hunne pogingen loopen op niets uit. De kerkeraad, die verdeeld is tusschen aanhangers van Ds. Van Leeuwen en van Ds Hattinga, leeft in dezelfde spanning als de gemeente. Vooral de eersten zijn zeer boos op juffrouw Hattinga, die zij voor de oorzaak houden der ontstane beroering; maar zij maken de minderheid uit en kunnen niets doen. Op zekeren avond echter merken zij dat velen van Hattinga's vrienden niet in den kerkeraad zijn. Nu kunnen zij hun slag slaan. Ds. Arnoli zit in de vergadering voor. Het gebed is gedaan, de acten zijn gelezen, de gewone zaken zijn afgeloopen. Daar vraagt en krijgt de heer Beaufort het woord. »Broeder praeses", zegt hij, »ik heb een woord op het hart omtrent de troebelen, die er tegenwoordig in onze gemeente zijn Alle pogingen, aangewend om ze te stillen, zijn tevergeefs. Waarop stuiten ze af? Op den onwil en de kwaadsprekendheid van juffrouw Hattinga. Wij hebben beproefd hare grieven te vernemen, maar zij heeft geweigerd te antwoorden. Dit is eene beleediging des kerkeraads, die ik hier ter sprake breng, om te vernemen, of de broeders niet met mij van gevoelen zijn, dat tegen die juffrouw kerkelijk gehandeld moet worden, om tegelijk ook aan haar lasteren tegen Ds. Van Leeuwen een einde te maken. Ik stel echter voor, dat, voordat wij deze zaak behandelen, Ds. Hattinga de vergadering verlaat; want het is niet passend, dat hij medehandelt in de zaak zijner eigen vrouw."

»Ik geloof", zoo antwoordt hierop de voorzitter, »dat br. Hattinga het billijke van dat verzoek zal inzien."

»'t Is billijk", antwoordt Ds. Hattinga, »ik wil mij dus verwijderen."

Hij staat op, maar met een zucht; want hij heeft den boosaardigen trek op het gelaat van den heer Beaufort gezien.

»Nauwelijks heeft Ds. Hattinga de consistoriekamer verlaten, of de heer Beaufort stelt voor, juffrouw Hattinga te censureeren wegens beleediging des kerkeraads en belastering van Ds. Van Leeuwens leer. Een der diakenen komt tegen dit voorstel op. 't Baat echter niet; het komt in stemming en wordt aangenomen met 5 tegen 4 stemmen. Ds. Hattinga komt weer ter vergadering en hoort wat er geschied is. Bittere woorden vloeien van zijne lippen. Maar ze baten hem niet.

Verhit van hoofd, verontwaardigd in de ziel, komt hij thuis en verhaalt zijn wedervaren aan zijne vrouw. Deze, niet behoorende tot de zachtste van haar geslacht, valt even hard als haar echtgenoot uit tegen de ouderlingen en ambtgenooten, die haars inziens zoo onbroederlijk met haar gehandeld hebben Met dat al vergeet zij zelve, dat de geest der liefde op dat oogenblik verre van haar gevloden is.

't Blijft in de pastorie van Ds. Hattinga, evenals overal elders in Sluis, waar men zijne partij gekozen heeft, de ganssche week stormen. Wel is waar maakt men zichzelven diets, dat het gaat tegen de nieuwigheidsleere, waarmeê Ds. Van Leeuwen opgetreden is; maar daar is ook iets in gemengd van persoonlijke grieven. Daartegenover juichen de vijanden. De Zondag komt. Ds. Arnoldi preekt voor het Waalsche deel der kerk, Ds. Hattinga voor het Duitsche (Nederlandsche zouden wij thans zeggen).— De laatste heeft tot tekst gekozen Hand. 23 : 1—11: Paulus voor den Joodschen raad. Zoolang hij zijn tekst verklaarde, troffen slechts enkele uitdrukkingen door hare scherpte en hardheid. Doch nu hij aan het toepasselijk deel zijner rede is, hoort men waar hij heen wil. Hij klaagt over onrecht. Daar roept, of neen, daar schreeuwt hij opeens: »Ja, M. H., deze week heeft men iemand onverhoord veroordeeld; de wanden en muren van dit bedehuis zijn de getuigen van de onnoozelheid dergenen, die alzoo veroordeeld zijn in de zaak, die nu in deze stad aanhangig is, en klinken zal tot het einde der aarde."

Wat hij meer gezegd heeft, kunnen wij niet zeggen. Wij weten echter van de rede genoeg om te begrijpen, waarom den volgenden dag een stadsbode op de stoep van zijn huis staat en met den klopper slaat. Hij ontbiedt den predikant terstond ten raadhuize voor burgemeesters en wethouders. Ds. Hattinga spoedt zich ten stadhuize.

In de kamer van den magistraat gelaten, kan hij aan het gelaat der vroede heeren wel merken, dat men hem niet genegen is. Ook de toon der woorden, waarmeê de leeraar aangesproken wordt, is verre van hartelijk. De burgemeester zegt: »Ds. Hattinga! wij hebben u gisteren in de kerk hooren roepen, dat men iemand onverhoord veroordeeld had. Ook heeft u de wanden en muren tot getuigen geroepen van de onnoozelheid dergenen, die gij bedoeld hebt De magistraat heeft zich deze woorden aangetrokken. Niet dat hij zich van eenig kwaad bewust is, maar hij wenscht toch van u te weten, wie door u bedoeld zijn met de onrechtvaardige rechters." »Mijnheer de burgemeester!" is 't kalme antwoord van Hattinga, »den magistraat heb ik niet bedoeld." »Wien dan," herneemt de burgemeester. »Dat zeg ik niet," herneemt Ds. Hattinga. Nadat deze zich hierop eenigen tijd verwijderd heeft, bepalen burgemeester en wethouders, dat den leeraar aangezegd zal worden, dat, zoo hij blijft weigeren voldoend antwoord te geven, hij zijn *f* 200 transportkosten (Ds. Hattinga is pas in de gemeente te Sluis) niet ontvangen zal en op de jaarlijksche *f* 300, hem van stadswege tot zijn traktement van *f* 600 toegevoegd, niet mag rekenen.

Ds. Hattinga wordt weer binnengelaten en verlaat, na het ontvangen der boodschap, de zaal, met nieuwen wrok.

De Gaay Fortman.